

льно-економічного розвитку суспільства, виступають як визначальні чинники росту конкурентоспроможності.

В умовах реформування медичної галузі України та у зв'язку з орієнтацією системи вищої медичної освіти в Європейський освітній простір перед вищими медичними навчальними закладами постає питання покращення якості підготовки спеціалістів, які б отримували не лише теоретичні знання, а й значно вдосконалили практичні навички.

Система навчального процесу при вивченні клінічних дисциплін у нашій країні традиційно базується на фундаменті класичних теоретичних дисциплін - так звана Н-модель навчання. Студенти молодших курсів вивчають тільки теоретичні дисципліни. Недоліками такої системи є те, що перевантаження фундаментальними дисциплінами послаблює практичну підготовку майбутніх спеціалістів. До початку вивчення клінічних дисциплін вони забувають більшу частину теоретичного матеріалу.

Нова система освіти передбачає введення клінічних дисциплін уже з перших курсів навчання й означає поєднання в часі та єдність упродовж усього навчального процесу теорії і практики (так звана Z-модель навчального процесу).

Практичні навички студентів вищих медичних навчальних закладів III - IV рівнів акредитації є важливою ланкою в підготовці лікаря і невід'ємною частиною навчального процесу. Впровадження ланки практичних навичок у навчальний процес студентів як нової методики обліку опанування практичними навичками дозволяє досягти кінцевих цілей, визначених у освітньо- професійних програмах підготовки спеціалістів.

Головне завдання впровадження практичних навичок - закріплення знань і вмінь, отриманих при вивченні основних клінічних і теоретичних дисциплін, в умовах майбутньої діяльності.

Складання навички, крім практичного виконання, передбачає глибоке знання і розуміння її теоретичних аспектів. Курація хворого передбачає кількаразове відвідування стаціонарного (чи прийом амбулаторного) пацієнта, відмінне знання даної патології.

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА ТА ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сидорова А.І., Павленко С.А., Амосова Л.І., Павленкова О.В.

Термін «інновації» став невід'ємною частиною освітнього процесу. Інноваційна діяльність забезпечує створення та надання конкурентоспроможної освіти і визначає напрямки творчого пошуку та професійного зростання викладача вищої школи. Це, в свою чергу, сприяє вдосконаленню особистості студента, його цілеспрямованій професійній орієнтації. Тому інноваційна діяльність викладачів має бути тісно пов'язана з науково-методичною та навчально-дослідною діяльністю студентів.

Інновація - нововведення, призначене для розв'язання актуальної проблеми забезпечення оптимізації навчального процесу, підвищення якості освіти та створення умов для засвоєння навчальної дисципліни.

Педагогічна інноватика базується на створенні педагогічних нововведень, які оптимізують навчальний процес і підвищують якість освіти. Використання та впровадження нововведень у практичній діяльності викладача має застосовуватися з метою організації сприятливих умов для засвоєння студентами навчального матеріалу. Це забезпечує прогресивні зміни в якості освіти студентів, покращує сприйняття ними навчального матеріалу, забезпечує його використання та застосування в подальшій практичній діяльності. Інноваційний процес викладання має 3 складові: створення, засвоєння та застосування нововведень, які є основою педагогічної інноватики.

Педагогічна інноватика пов'язана з удосконаленням процесу навчання, створенням нових підходів у викладанні, розробкою нових форм і моделей викладання, а інноваційне навчання потребує впровадження цих форм, моделей у навчальний процес. У свою чергу, інноваційне навчання - це новий підхід до засвоєння знань, який потребує від студентів свідомої, цілеспрямованої та науково обгрунтованої діяльності при засвоєнні матеріалу.

Розвивати в студентів вміння мотивувати свої дії, самостійно орієнтуватися в отриманій інформації, формувати творче та нестандартне мислення в кожній клінічній ситуації, використовуючи досягнення науки та практики - це основне завдання педагогічної інноватики. Навчання має базуватися на власному досвіді студента, а підсилення та вдосконалення цього досвіду - завдання викладача.

Інноваційні технології навчання мають акцентуватися на розвиток логічного мислення майбутнього спеціаліста, вчити його працювати з літературою, вдосконалюючи навички самоосвіти, мотивувати студента до самостійної постановки задач, давати можливість зробити ефективний вибір у їх вирішенні, а також оцінити якість власної роботи.

З цієї точки зору викладач насамперед має бути радником та координатором у процесі навчання і освоєння дисципліни, спрямовувати та мотивувати студента до самоосвіти, саморозвитку і самореалізації у вибраній спеціальності. Але самостійна робота студента і його навчання мають базуватися на інноваційних методах викладання.

Серед педагогічних інноваційних технологій, які впроваджені та слід упроваджувати в процес навчання, можна виділити такі:

1. Комп'ютерне тестування початкового та завершального рівнів засвоєння матеріалу;
2. Комп'ютерне моделювання клінічних ситуацій;
3. Курс лекцій у аудіоформаті;
4. Курс лекцій у відеоформаті;
5. Забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами на різних носіях: друковані тексти, аналогові записи на магнітній плівці, платівках, запис інформації в цифровому форматі.

Викладання та навчання, з точки зору інноватики, мають відбуватися за прикладом комунікації, взаємозв'язку між викладачем та студентом. Базуючись на такому твердженні, інноваційні технології викладання і навчання можна розподілити на 4 основні типи:

1. Методи самоосвіти, самонавчання;
2. Педагогічні методи «один – одному»;
3. Викладання «один – багатьом»;
4. Навчання, яке базується на методиці «декілька – багатьом».

Велике значення в реалізації цих методів навчання мають взаємовідносини між тими, хто навчається, - студентами, та тими, хто навчає, - викладачами. Методи самоосвіти та самонавчання є традиційними. Переважно вони ґрунтуються на тому, що студент використовує в навчанні друковану інформацію: читає навчальні та методичні посібники, монографії, лекційний матеріал. Такий підхід до викладання та навчання є спрощеним із точки зору інноватики навчання, а вищезгадані носії інформації доцільніше було б використовувати в електронному вигляді. У студента є доступ до великого обсягу інформації, але має місце обмеження в спілкуванні з викладачем. Відбувається мінімізація взаємодії між викладачем і студентом, переважно характерна для заочної форми навчання.

Складовою інноваційного процесу викладання і навчання є особистісно-орієнтований, або індивідуалізований підхід до нього, який передбачає пряму взаємодію та безпосередній контакт між викладачем і студентом, а також між студентом і студентом – так званий метод інноваційного навчання та викладання «один – одному». Метод ґрунтується не тільки на індивідуальних взаємовідносинах і спілкуванні під час очного навчання на заняттях, а й на таких технологіях, як електронна пошта, голосова пошта та телефон у позаурочний час. Цей метод досить ефективний у плані консультацій, які проводить викладач, використовуючи вищезгадані комунікаційні зв'язки. Наприклад, під час виробничої практики в студентів можуть виникати запитання щодо встановлення діагнозу, вибору адекватного методу лікування, застосування медикаментозних засобів або ж нестандартної клінічної ситуації, з якою студент зустрічається вперше. Цей дистанційний метод навчання допомагає студенту зорієнтуватися в ситуації, а консультація викладача, його думка дають можливість студенту зробити правильний вибір у вирішенні ситуації, яка склалася. Таким чином викладач допомагає студенту зорієнтуватися у великому обсязі наукової, навчальної та практичної інформації і знайти рішення, яке підходить для вирішення конкретної ситуації та спонукає студента до подальшої його взаємодії з викладачем, а також до колегіальної взаємодії з іншими студентами під час вирішення нетипових клінічних ситуацій і пошуку відповідей на запитання, які виникли під час навчального процесу або практики.

Технологія викладання «один – багатьом» передбачає спілкування викладача з певним колективом студентів: курс, академічна група, відвідувачі факультативних занять, члени наукових гуртків, тощо. Інновації в контексті цього методу викладання навчального матеріалу та навчання забезпечуються не лише у вигляді усного лекційного матеріалу. Передбачається застосування відео- і аудіо- носіїв, презентацій, підборки наукового

та навчального матеріалу у вигляді електронних лекцій. Такий підхід до викладання дає можливість студенту мати багатий арсенал інформації, яка стосується дисципліни, а також сприяє її узагальненню і мотивує студента робити самостійні висновки, синтезуючи отриману інформацію, дозволяє студенту підготуватися до обговорення тем, до дискусій, створює базис: та добре підґрунтя для подальшої професійної діяльності.

Зазначені вище методи інноваційного навчання спрямовані на видозміну в навчанні та орієнтують студентів до розвитку переважно самостійної діяльності, вдосконалення методів і засобів засвоєння навчального матеріалу з дисципліни, створюють умови для подальшого самовизначення студента. Не останнє значення мають взаємовідносини між викладачем і студентом, які базуються на вдосконаленні професійної підготовки студентів та розвиваються в напрямку від накопичення знань до опанування навичками, забезпечуючи цілісну освіту, отримання професії і подальшу високоякісну роботу спеціаліста.

Отже, застосування педагогічних інновацій у викладанні та інновацій у навчанні студентів дозволить підвищити якість професійної підготовки студентів. Велике значення має бажання викладача впроваджувати інноваційні методи навчання в свою педагогічну діяльність. Викладач має бути інформаційно компетентним у своїй галузі, а також забезпечувати необхідний рівень отримання, синтезу, зберігання та надання професійної інформації з дисципліни. Викладач має самовдосконалюватися, виявляти цікавість до засвоєння нової інформації з дисципліни та, використовуючи інноваційні методики у викладанні, підвищувати якість навчання студентів.

НАВЧАЛЬНА ІСТОРІЯ ХВОРОБИ – ГАРАНТОВАНІЙ МЕТОД ЗАСВОЄННЯ ОСНОВ ФАХУ «ОРТОДОНТІЯ» НА ЦИКЛІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ КЛІНІЧНИХ ОРДИНАТОРІВ-ІНОЗЕМЦІВ

Сірик В.А., Дмитренко М.І., Галич Л.Б., Білоус А.М.

Протягом 3-х місяців вивчення ортодонції у ВДНЗУ «УМСА» на кафедрі ортодонції та ПОЛО лікар-курсант отримує повний обсяг необхідних знань, опановує практичними навичками, вміннями аналізувати перебіг зубощелепних аномалій та деформацій, навчається виконувати різноманітні лікарські маніпуляції.

Клінічна ординатура для іноземних громадян – це перший можливий етап післядипломної освіти безпосередньо після закінчення вузу, тобто без практичного стажу роботи.

На сучасному етапі основним завданням післядипломної освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних у сучасних умовах, які відповідали б загальноосвітнім освітнім стандартам. Після закінчення клінічної ординатури в Україні іноземні громадяни складають іспит у своїй країні, після чого їм надається кваліфікація лікаря-спеціаліста за фахом.

Удосконалення підготовки клінічних ординаторів передбачає інтеграцію декількох напрямків – теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів лікарів-ортодонтів, засвоєння практичних професійних навичок, а також виховання необхідних якостей для лікаря: моральної бездоганності, гуманності, прищеплення почуття відповідальності, милосердя, інтелігентності, любові до своєї професії.

Засвоєння матеріалу відбувається на лекціях та практичних заняттях. Науково-методична функція практичного заняття – це комплекс заходів, спрямованих на засвоєння лікарями-курсантами предмета «Ортодонтія», окремих тем, керівництво подальшою самостійною роботою лікарів-курсантів, мотивація до шляхів досконалого вивчення предмета. Одним із цього комплексу заходів є навчальна історія хвороби, яку розробила і втілила в життя наша кафедра. Завдяки ретельно продуманій формі історії хвороби на заняттях засвоюються знання і перетворюються в уміння. Розділи історії хвороби, що стоять у певній послідовності, дають можливість лікарям-курсантам циклу «Спеціалізація» методично засвоювати розділи науки «Ортодонтія», поетапно досягати того чи іншого позитивного результату лікування певної зубощелепної аномалії чи деформації. Завдяки систематизованому розділам навчальної історії хвороби лікарі-курсанти можуть певний час самостійно засвоювати знання та навички обрані ними нової стоматологічної спеціальності, а також організувати самостійний пошук шляхів розв'язання поставленого завдання, в процесі якого лікарі-курсанти і здобувають новий досвід.